

17.5.2011

ARJEN
TURVAA

Vaalan ja Utajärven yhteinen turvallisuussuunnitelma

| Tytti Määttä, Hannele Karhu ja Pasi Rissanen

1 TURVALLISUUSSUUNNITELMAN TAUSTA, TARKOITUS JA TOTEUTTAJAT

2 TURVALLISUUDEN MÄÄRITTELY

2.1 Alueen vahvuudet

2.2 Keskeiset turvallisuusongelmat

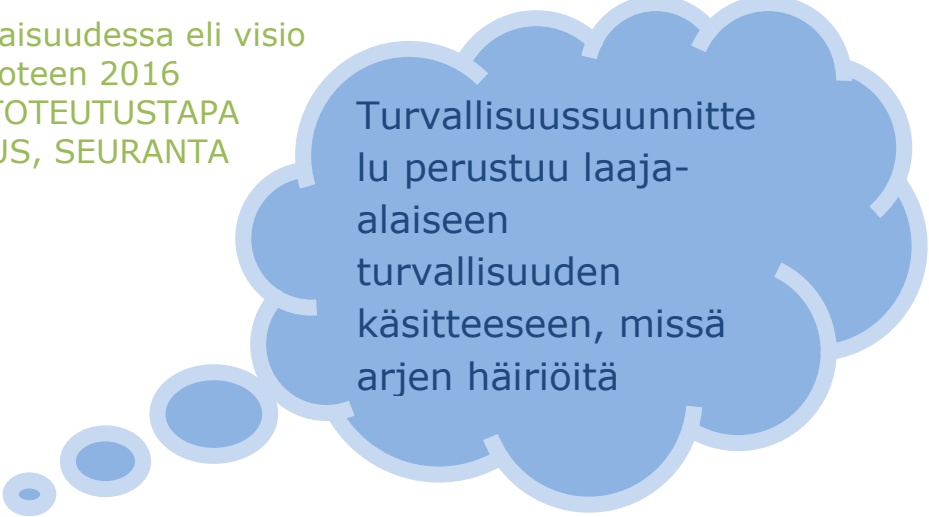
3 TÄTÄ TAVOITTELEMME

3.1 Turvallisuuden kuva tulevaisuudessa eli visio

3.2 Yhteiset tavoitteemme vuoteen 2016

4 TOIMENPITEET JA NIIDEN TOTEUTUSTAPA

5 TURVALLISUUSTYÖN OHJAUS, SEURANTA JA ARVIOINTI

Turvallisuussuunnitelma perustuu laaja-alaiseen turvallisuuden käsitteeseen, missä arjen häiriöitä

1 TURVALLISUUSSUUNNITELMAN TAUSTA, TARKOITUS JA TOTEUTTAJAT

Turvallisuussuunnittelu perustuu laaja-alaiseen turvallisuuden käsitteeseen, missä arjen häiriöitä estetään ennalta yhteistyössä paikallisyhteisön kanssa. Poliisi on yksi tärkeimmistä toimijoista tässä työssä, mutta vastuu turvallisuuden ja viihtyvyyden parantamisesta ja ylläpitämisestä kuuluu kaikille. Sen lisäksi, että turvallisuussuunnitelmassa vahvistetaan käynnistettävät toimenpiteet ja suunnitelmat, nähdään turvallisuussuunnitelma sateenvarjona, joka kokoaa yhteen jo olemassa olevat hankkeet, suunnitelmat ja ohjelmat. Paikalliset turvallisuussuunnitelmat kattavat mm. palo-, ja liikenneturvallisuuden, poikkeusolojen turvallisuuden, tapaturmat ja onnettomuudet. Näin muodostuu kokonaiskuva toiminnasta turvallisuuden ylläpitämiseksi ja parantamiseksi alueella. Tämä lisää turvallisuustyön hallittavuutta, vähentää päällekkäisyyksiä, varmistaa tiedonkulun sekä antaa mahdollisuuden seurata turvallisuuden eteen tehtyä työtä laajemmin.

Turvallisuuden ylläpitämisessä ja edistämisessä painottuu entistäkin enemmän ehkäisevä toiminta. Tämä edellyttää useiden toimijoiden välistä tiivistä ja saumatonta yhteistyötä. Tällä suunnitelmalla nostetaan esille Vaalan ja Utajärven tärkeimmät ennalta ehkäisevän toiminnan tavoitteet ja käytännön toimet sekä vahvistetaan alueen eri toimijoiden välistä yhteistyötä tavoitteiden saavuttamiseksi.

Turvallisuussuunnitelmasta tiedotetaan kuntalaisille paikallislehden ja kuntien internet-sivujen kautta. Suunnitelma on nähtävillä kuntien internet-sivuilla www.vaala.fi ja www.utajarvi.fi. Tämä turvallisuussuunnitelma korvaa kuntien aiemmat turvallisuussuunnitelmat (Utajärven kunnan 14.11.2005 hyväksytyn suunnitelman ja Vaalan .. hyväksytyn suunnitelman).

2 TURVALLISUUDEN MÄÄRITTELY

Hyvä turvallisuus syntyy usean eri tekijän yhteisvaikutuksesta. Turvallisuutta edistävät turvallinen koti-, asuin- ja työympäristö, toimivat peruspalvelut, hyvin suunniteltu liikenneympäristö, avun saanti silloin, kun sitä tarvitaan. Osa turvallista ympäristöä on myös varautuminen suuronnettomuuksiin ja häiriötilanteisiin. Koti-, asuin- ja työympäristön turvallisuuden taustalla vaikuttavat useat yhteiset tekijät. Syrjäytyminen ja häiriökäyttäytyminen saattavat johtaa lisääntyvään onnettomuusriskiin ja jopa rikollisuuteen. Työympäristön turvallisuus laajasti ymmärrettynä on tärkeä kilpailutekijä yrityksille. Työtapaturmista aiheutuu inhimillisten kärsimysten lisäksi huomattavia taloudellisia kustannuksia. Myös työpaikkojen ulkopuoliset riskit, kuten työmatka- ja vapaa-ajan tapaturmat, vaikuttavat sairauspoissaoloina työpaikoilla. Hyvä turvallisuustilanne on kunnalle kilpailuetu. Turvallisen kunnan on helpompi houkuttaa asukkaita ja yritystoimintaa kunnan alueelle.

Keskeinen peruselementti maaseudun asukkaiden hyvinvoinnissa on turvallisuus. Tähän liittyvät niin sanotut kovat turvallisuuspalvelut, joita yhteiskunnan eri organisaatiot tuottavat sekä ihmisten keskinäiseen luottamukseen perustuva turvallisuuden tunne. Välttämättömien viranomaispalvelujen ohella tarvitaan vapaaehtoiseen kansalais- ja harrastustoimintaan pohjautuvia, täydentäviä palveluja, joita voidaan käyttää erilaisissa äkillisissä tilanteissa. Vapaaehtoisia turvapalveluja viranomaisten ja eri vapaaehtoisorganisaatioiden yhteistyönä kannattaa kehittää. Tällöin on huolehdittava vapaaehtoisten toimijoiden riittävästä osaamisesta, yhteydenpito-järjestelmistä ja muista valmiuksista. Myös kylille on hyvä laatia turvallisuussuunnitelmat esimerkiksi kyläsuunnitelmien yhteyteen.

Kansalaisten omaa vastuunottoa turvallisuus asioissa voidaan lisätä ja kehittää kansalaisten omia turvallisuus taitoja yhteisöjen turvallisuuden tunteen nostamiseksi. Erityisesti onnettomuuksien ennaltaehkäisyyn voidaan panostaa kansalaisten oman tietotason nostamisella. Turvallisuusajattelu voidaan ottaa laajemmin osaksi erimuotoista koulutusta. Esimerkiksi lomittajien ja kotihoidon työntekijöiden koulutuksessa voidaan huomiota turvallisuusnäkökohtien huomioimiseen maataloilla ja ikäihmisten kotona.

Liikenneturvallisuuden arvostus on lisääntynyt viime vuosina. Se, millaiseksi liikkuminen koetaan, on otettava suunnittelussa huomioon. Liikkumisen ja kuljetusten peruspalvelutason erääksi kriteeriksi onkin otettu yhteiskunnan reunaehdot, joiksi luetaan liikenneturvallisuus, ympäristöhaittojen minimointi ja kaikkien väestöryhmien tarpeiden huomioon ottaminen. Yhteiskunta odottaa kuitenkin tienpidolta myös tehokkuutta ja taloudellisuutta. Liikenneturvallisuus on kuitenkin käyttäjän näkökulmasta oleellinen palvelutasotekijä. Siihen kuuluu ns. ”objektiivinen turvallisuus”. Tällä tarkoitetaan riskiä joutua onnettomuuteen sekä liikenteen turvallisuuden ja vaarallisuuden kokemista, jonka yhteys riskiin voi olla hyvinkin löyhä. Liikenteessäkin toinen henkilö voi tuntea olonsa turvalliseksi ja toinen taas turvattomaksi. Liikenneonnettomuuksien riskien vähentämiseksi käytännön tienpidon tasolla on kuitenkin pystyttävä huolehtimaan niin teiden peruskunnossa pidosta, lumenaurauksista kuin riittävästä kevyenliikenteen väylistä.

2.1 Alueen vahvuudet

Utajärven ja Vaalan kunnan vahvuudet ovat maaseutumaisuus, pieni yhteisö, jossa lähialueen asukkaat tunnetaan melko hyvin. Eri kylillä toimii aktiivisia kyläyhdistyksiä. Lisäksi kunnassa on useita aktiivisia järjestöjä. Turvallisuuden taso koetaan yleisesti hyvänä. Pienten kuntien vahvuudeksi voi laskea sen, että kunta tavoittaa omilla toimillaan suuren osan väestöstä. Yhteistyötä seurojen ja järjestöjen kanssa on helppo tehdä kun toimijat tunnetaan. Päättäjät ovat myös helposti tavoitettavissa ja yhteydenotto kuntaan ei ole vaikeaa.

Utajärvellä alkoholin myynti asukasta kohti ja toimeentulotukea saaneiden henkilöiden määrä on alle maan keskitason. Työttömien osuus työvoimasta on hieman yli maan keskitason, mutta alle Oulunkaaren kuntien keskitason. Vaalassa työttömien osuus työvoimasta on selvästi yli maan keskitason, mutta pitkäaikaistyöttömien määrä on viime vuosina saatu lasku-uralle. Myös Vaalan korkeisiin toimentulotukimenoihin on pystytty vaikuttamaan. Sekä Vaalassa että Utajärvellä pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen panostetaan ja asunnottomuutta ei juuri ilmene.

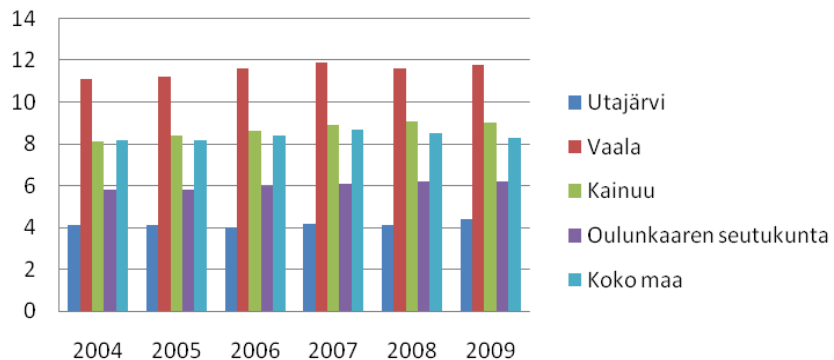
Alueen vahvuutena on myös viihtyisä asuinympäristö ja väljä asutus. Harva asutus on samalla kuitenkin myös haaste kunnille, sillä molemmissa kunnissa yhä useampi asuu maaseudulla yksin.

2.2 Keskeiset turvallisuusongelmat

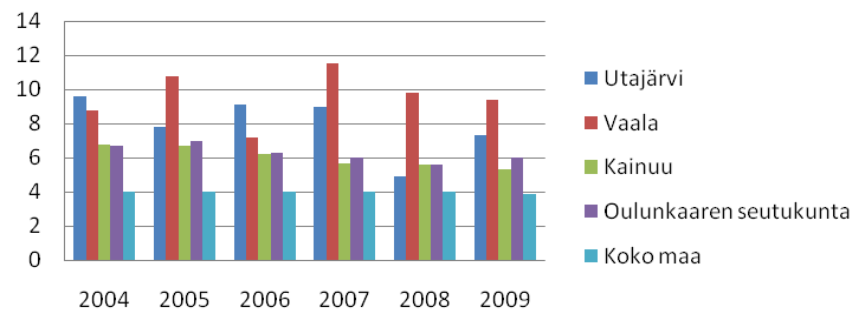
Päihteiden käyttö

Turvallisuussuunnitelman taustamateriaaliksi haettiin päihdeindikaattoripatteristo. Avainindikaattorit on jaoteltu Päihdehaittoja ennakoiviin tekijöihin ja Päihteiden vaikutuksesta hyvinvointiin kertoviin indikaattoreihin. Taustaindikaattoreiksi on valittu indikaattoreita, joiden avulla voidaan tarkastella laajempaa yhteiskunnallista kehitystä ja trendejä, ja jotka tukevat paikallista tulkintaa tarjoamalla peilejä kuntakohtaisille tilastoille. Kunnat saavat päihdeindikaattoripatteristosta apua ja motivaatiota päihdestrategioidensa päivittämiseen ja suuntaavat palveluidensa painopistettä enemmän ehkäisevään työhön korjaavan sijaan. Päihdeindikaattorit on luotu vuonna 2006 käynnistyneen Lapin lääninhallituksen sosiaali- ja terveystoimiston koordinoima lääninhallitusten yhteinen Päihdeindikaattorihankeen avulla. Alla esitetään muutamia päihde indikaattoreita poimittuna 20 indikaattorin joukosta. Kokonaisuudessaan indikaattorien avulla voidaan todeta, että erityisesti Vaalassa päihteiden käytön vähentämiseen on syytä panostaa. Myös Utajärven luvut ovat osassa indikaattoreita korkeita. Päihdeindikaattoreita ja muita tärkeitä tilastoja voi tarkastella osoitteessa www.sotkanet.fi.

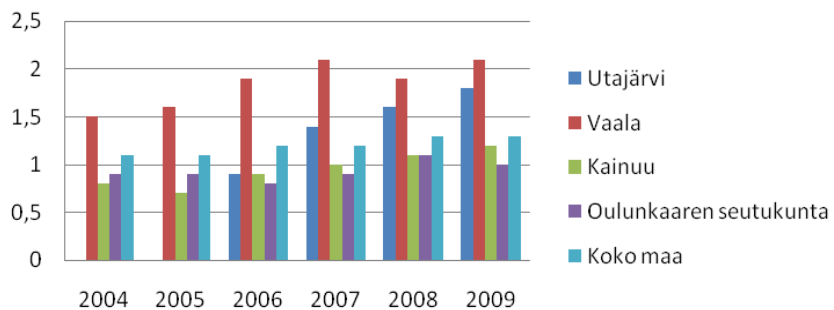
Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa

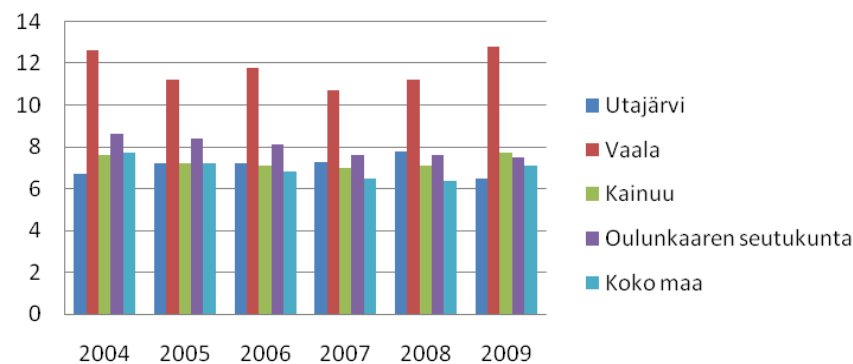
Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut potilaat / 1000 asukasta

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17 -vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Toimeentulotukea saaneet henkilöt vuoden aikana, % asukkaista

Tapaturmat ja väkivalta

Alueen asukkaiden ikärakenne vaikuttaa tapaturmien ja väkivallan määrään. Nuorisoikäluokkien määrä sekä Vaalassa ja Utajärvellä on pieni. Eroihin voivat vaikuttaa myös muut tekijät kuten työllisyys, kevyen liikenteen väylästöt, alueella toimivien työnantajien työturvallisuudesta huolehtiminen, elämän aikana saatu turvallisuusneuvonta, alkoholin käyttö jne. Pyll-indeksin (menetetty elinvuodet) mukaan tapaturmien ja myrkytysten (sekä alkoholin käytön aiheuttamien sairauksien) määrä on molemmissa kunnissa korkea.

Vaikka kaiken ikäisille sattuu kaatumisia, riski loukkaantua kaatumisen seurauksena kasvaa iän myötä. Joka kolmas yli 65-vuotias kaatuu vähintään kerran vuodessa ja iäkkäiden tapaturmista 80% on kaatumisia, liukastumisia tai putoamisia. Yli 65-vuotiaille suomalaisille sattuu 100 000 kaatumistapaturmaa vuosittain, joista valtaosa tapahtuu kotona sisällä tai kotipihassa. Lähes 40 000 kaatumistapaturmaa vaatii sairaalahoitoa ja kaatumistapaturmista aiheutuu yli 900 kuolemantapausta vuosittain tässä ikäryhmässä. Vakavia seurauksia aiheuttavat myös noin 7000 lonkkamurtumaa vuosittain. Lonkkamurtumapotilaan hoito maksaa murtuman jälkeisenä vuonna keskimäärin 18 400 € potilasta kohden vuoden 2008 kustannustasolla. Iäkkäiden kaatumistapaturmien määrä on lisääntynyt viimeisten vuosikymmenten aikana ja väestön yhä vanhetessa tilanne tulee todennäköisesti vain pahenemaan.

Kaatumis- ja putoamistapaturmien aiheuttamia hoitajaksoja oli Vaalassa viiden vuoden 2004-2008 aikana 290 ja Utajärvellä 270. Kun vertaillaan tapaturmien ja väkivallan aiheuttamia hoitajaksoja molemmissa kunnissa ajanjaksona 2004-2005 voidaan todeta, että kaatumis- ja putoamistapaturmat ovat yleisin hoitajaksoja aiheuttava syy. Kun taas tarkastellaan miesten ja naisten välisiä eroja iän mukaan voidaan todeta, että 30-54-vuotiaille miehillä hoitajaksoja on eniten (Vaalassa 92 ja Utajärvi 122) kun taas naisilla hoitajakset painottuvat ikävuosiin 65-79 (Vaalassa 105 ja Utajärvellä 70) ja yli 80-vuotiaisiin (Vaalassa 117 ja Utajärvellä 60). Vaalassa yli 65-vuotiaille miehillä hoitajaksoja oli 92 ja Utajärvellä 113. Kotitapaturmat ovat molemmissa kunnissa selkeästi suurin yksittäinen tapaturman aiheuttaja. Kotitapaturmia kirjattiin viiden vuoden ajanjaksolla Vaalassa 213 ja Utajärvellä 175. Nimikkeellä muu tapaturma kirjattiin Vaalassa 258 ja Utajärvellä 194 tapaturmaa. Urheilu- ja liikuntatapaturmia kirjattiin Vaalassa 11 ja Utajärvellä 12 ja muita vapaa-ajantapaturmia Vaalassa 78, Utajärvellä 102. Molemmissa kunnissa 0-17-vuotiaille lapsille aiheutui tapaturmien ja väkivallan aiheuttamia hoitajaksoja 41. Näiden tuloksien perusteella voidaan todeta, että molemmissa kunnissa kannattaa keskittyä ehkäisemään iäkkäiden kaatumistapaturmia ja kotitapaturmia. Lisäksi on syytä ryhtyä toimiin 30-54-vuotiaiden miesten tapaturmien ehkäisemiseksi. THL:n Arvion mukaan erikoissairaanhoidon menot tapaturma- ja väkivalta potilaiden hoitajaksista olivat Vaalan kunnalle 553 000 euroa vuonna 2008, Utajärveltä vastaavaa lukua ei ole saatavilla. Erikoissairaanhoidon kulujen lisäksi tulevat perusterveydenhuollon kustannukset ja sairauspoissaolot.

Suomalaisille sattuu vuosittain lähes 390 000 kaatumista ja liukastumista, joista lähes puolet johtaa sairaala- tai lääkärinhoitoon. Jokaisena talvikuukautena noin 20 000 suomalaista loukkaantuu ulkona liukastumisen seurauksena. Lievien vammojen lisäksi kaatumiset ja liukastumiset aiheuttavat runsaasti vakavia vammoja, kuten murtumia, nivelten sijoiltaanmenoja ja päävammoja, joista voi seurata pitkäaikaista haittaa. Jää- tai lumikelillä kaatumisten takia yön yli sairaalahoitoon joutuu vuosittain yli 5000 henkilöä. Vaalassa toteutui 29 hoitajaksoa vuosina 2004-2008 liukastumisista jää- tai lumikelillä.

Yleisimmin kaadutaan kotona tai kodin piha-alueella, mutta noin 20 % vakavista kaatumisista sattuu julkisilla liikennealueilla. Jalankulkijan kannalta vaarallisin keli on, kun jäisen pinnan päälle sataa kuivaa pakkaslunta tai kun jään pinnalle muodostuu vesikalvo jään sulaessa. Suomen talviolosuhteissa kevyen liikenteen väylien sekä tie- ja piha-alueiden kunnossapito on ensiarvoisen tärkeää kaatumisten ja liukastumisten vähentämiseksi. Keskeistä on selvittää ne vaara-alueet, joilla tapaturmia tapahtuu yleisesti ja kerätä systemaattisesti tietoa terveydenhuollon toimipisteissä kaikista liukastumis- ja kaatumistapaturmista: missä, milloin, miten ja kenelle ne tapahtuvat.

Luokittelemalla hoitajaksoja taustamuuttujien mukaan, päästään lähemmäksi niitä väestöryhmiä ja tapaturmien sattumispaikkoja, joihin ennaltaehkäiseviä toimia tulisi suunnata. Sairaalahoitoja koskevista taulukoista ja kuvioista puuttuvat tiedot polikliinisesti hoidetuista potilaista, näin ollen vain varovaisia tulkintoja voidaan tehdä. Esimerkiksi liikuntatapaturmat, joita suomalaisille sattuu yli 300 000 vuosittain, ovat useimmiten polikliinisesti hoidettuja eivätkä siten näy raportin luvuissa. Tapaturmatyyppi ilmaisee tapaturmaan liittyneen toiminnon tai tapahtumapaikan. Valtakunnallisen tilastoaineiston käyttöä hankaloittaa, jos tieto tapaturmatyypistä on sairaalassa jätetty merkitsemättä tai se on kirjattu ehkäisevän työn kannalta vähän informaatiota sisältävään luokkaan "muu tai määrittämätön tapaturma". Kaksi viimeksi mainittua luokkaa ovat edelleen liian suuria. Ehkäisevän työn kannalta olisi tärkeää, että sairaaloissa tuotetun tiedon laatu paranisi. Ehkäisevää työtä tekevien tulisi neuvotella aineistosta terveydenhuollon toimijoiden kanssa.

Tapaturman ja väkivallan aiheuttamat hoitajakset vahinkotyyppin mukaan viiden vuoden aikana, 2004-2008.

Kunta	Liikenne- tapaturma	Kaatumis- ja putoamis- tapaturma	Väkivalta (itse tai toisen aiheuttama)	Muu tapaturma	Tietoa ei kirjattu	Yhteensä	Potilaita/ Kuolleita
Vaala	36	290	14	207	50	600	337/30
Utajärvi	45	268	18	153	50	530	315/31

Tapaturman ja väkivallan aiheuttamat hoitajakset iän ja sukupuolen mukaan viiden vuoden aikana, 2004-2008.

Ikä	0-17	18-19	20-24	25-29	30-54	55-64	67-79	80-	Yhteensä
Vaala Miehet	26	<5	11	<5	92	44	49	43	270
Naiset	15	<5	<5	<5	49	35	105	117	330
Utajärvi Miehet	18	8	9	9	112	40	63	50	320
Naiset	23	<5	<5	8	34	16	70	60	220

THL:n Tapaturmakatsaus 2010-raportti (Kainuun ja Oulu-Koillismaan Pelastusalueet).

Tutkimusten mukaan kaatumistapaturmia voidaan ennaltaehkäistä monin keinoin.

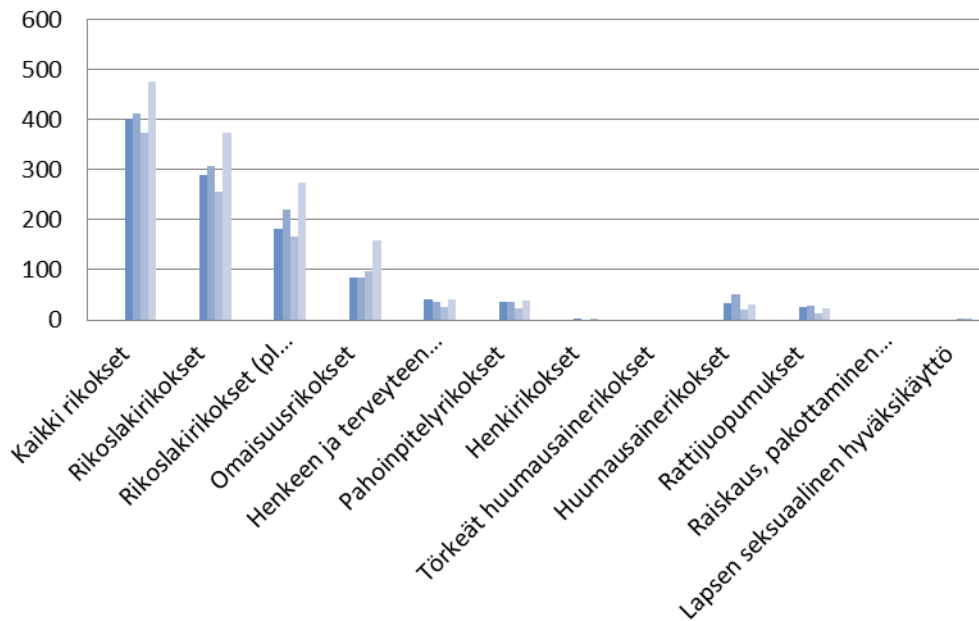
Tällaisia ovat:

1. Terveystilan ja lääkkeiden käytön säännöllinen seuranta (mm. kroonisten sairauksien hyvä hoito, lääkityksen optimointi, mahdollisimman hyvästä näkökyvystä ja ravitsemustilasta huolehtiminen)
2. Liikkumiskyvyn ylläpito (erityisesti lihasvoiman ja tasapainon hallinnan heikkenemisen ehkäisy esim. omatoiminen liikkuminen sisällä ja ulkona, liikuntaryhmiin osallistuminen, hyötyliikunta, ohjeistus turvallisten jalkineiden valintaan ja liukuesteiden käyttöön sekä tarvittaessa ohjaus liikkumisen apuvälineiden ja lonkkasuojainten käyttöön)
3. Kodin ja lähiympäristön turvallisuudesta huolehtiminen (riskikartoitukset ja vaaranpaikkojen vähentäminen tarvittavien muutostöiden avulla, esimerkiksi kävelypintojen liukkauden minimointi, riittävä valaistus, tukikaiteet, esteettömät kulkureitit, porrasaskelmien merkitseminen)

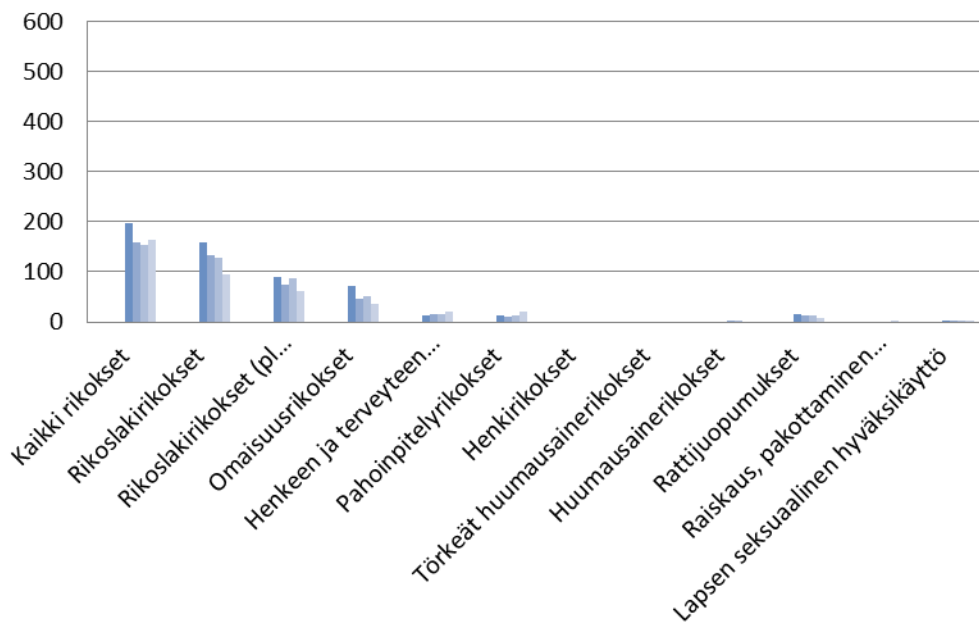
Rikokset

Vaalassa kaikkien rikosten määrä on noussut edellisistä vuosista. Rikoslakirikosten (pl liikenne rikokset) määrä on lähellä Muhoksen ja Limingan lukuja. Rikoslajeina omaisuusrikokset sekä pahoinpitelyrikokset ovat nousseet. Rattijuopumukset ovat palanneet etiselle tasolle. Huumausainerikosten korkea määrä suhteessa asukaslukuun selittyy Pelson vankilan vaikutuksella. Yksinkertaista selitystä sille, miksi Vaala rikosten määrät ovat lähes samalla tasolla, kuin sitä suuremmissa kunnissa ei ole. Rikosten tekijät tulevat pääsääntöisesti omasta kunnasta tai sitten ne ovat näiden tuntemia. Utajärvellä Rikoslakirikosten (pl liikenne rikokset) määrä on vähenemään päin. Kaikkien rikosten määrä on pysytellyt samoissa lukemissa. Suurimmat rikoslajiryhmät ovat omaisuusrikokset sekä pahoinpitelyt. Muutamia rattijuoppoja on jäänyt kiinni viime vuosina.

Vaalassa poliisin tietoon tulleet tilastorikokset vuosina 2007-2010

Utajärvellä poliisin tietoon tulleet tilastorikokset vuosina 2007-2010

Vaala	2007	2008	2009	2010
Kaikki rikokset	401	412	373	477
Rikoslakirikokset	289	308	255	373
Rikoslakirikokset (pl liikenne rikokset)	181	220	165	273
Omaisuusrikokset	84	84	98	159
Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset	41	36	25	41
Pahoinpitelyrikokset	37	35	23	38
Henkirikokset	1	0	1	0
Törkeät				
huumausainerikokset	0	0	0	0
Huumausainerikokset	33	50	20	31
Rattijuopumukset	25	28	13	23
Raiskaus, pakottaminen sukupuoliyhteyteen	0	0	0	0
Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö	0	2	1	0

TAULUKKO 1. Vaalassa poliisin tietoon tulleet tilastorikokset vuosina 2007–2010.

Utajärvi	2007	2008	2009	2010
Kaikki rikokset	197	159	153	164
Rikoslakirikokset	160	132	127	96
Rikoslakirikokset (pl liikenne rikokset)	91	74	88	61
Omaisuusrikokset	71	47	52	36
Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset	13	15	15	21
Pahoinpitelyrikokset	12	10	13	20
Henkirikokset	0	0	0	0
Törkeät				
huumausainerikokset	0	0	0	0
Huumausainerikokset	0	2	4	0
Rattijuopumukset	16	13	13	8
Raiskaus, pakottaminen sukupuoliyhteyteen	0	0	0	1
Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö	2	1	1	1

TAULUKKO 2. Utajärvellä poliisin tietoon tulleet tilastorikokset vuosina 2007–2010.

Viikonpäivittäin tilastoituna v. 2010 Utajärvellä eniten rikoslakirikoksia (pl. liikenne rikokset) tapahtuu lauantaisin (v. 2010 16 kpl:tta), sunnuntaisin 13 ja maanantaisin 12, yhteensä v. 2010 71 rikosta. Vaalassa v. 2010 lauantaisin tapahtui 52 rikoslakirikosta, perjantaisin 51, torstaisin 35 ja su-ke 27-33 rikosta/päivä, yhteensä 259 rikosta.

Henkeen ja terveyteen kohdistuneita rikoksia tapahtui Utajärvellä eniten sunnuntaina (7) ja lauantaina (6). Kellonajoittain eniten tapahtui klo 01 ja klo 21, yht. vuonna 2010 22 rikosta. Vaalassa henkeen ja terveyteen kohdistuneita rikoksia tapahtui eniten lauantaisin (12) ja torstaisin (9). Kellonajoittain eniten tapahtui klo 02 (7), klo 12 (6) ja klo 23 (5), yhteensä vuonna 2010 40 rikosta.

Molemmassa kunnissa suurimmiksi rikoslajeiksi osoittautuvat omaisuus- sekä pahoinpitelyrikokset. Vaala eroaa Utajärvestä kuitenkin selkeästi suuremmilla luvuillaan. Tilanne on ollut useamman vuoden ajan sama, eikä yksinkertaista selitystä ole olemassa eroavuudelle. Rattijuopumusrikosten paljastuminen on kiinni pitkälti poliisin suorittamasta valvonnasta sekä kansalaisten ilmoitusaktiivisuudesta. Ei voida kuitenkaan sanoa, että poliisin valvonta tai ihmisten ilmoitusaktiivisuus olisi

muuttunut vuosien 2009 tai 2010 aikana. Erityisesti pahoinpitelyrikoksiin Suomessa voidaan liittää päihteiden käyttö. Suomessa arviolta n. 80 % henkirikoksista tehdään päihteiden vaikutuksen alaisena. Myös omaisuusrikoksilla voidaan havaita olevan yhteyksiä päihteisiin. Omaisuusrikoksia tehdään usein päihteiden käytön rahoittamiseksi. Rikollisuuden vastustamisessa kannattaa lähestyä asiaa erityisesti huomioiden eri toimijoiden mahdollisuuksia vaikuttaa päihteiden käytön kokonaiskulutuksen vähentämiseen. Omaisuusrikollisuudelta suojautumisen ja ehkäisykeinoja ovat oman omaisuuden suojaaminen esim. tunnisteilla, hälyttimillä ja lukituksilla.

3 TÄTÄ TAVOITTELEMME

- Toimimme niin, että kunnissamme asuvan, mökkeilevän tai vierailevan ei tarvitse kokea turvattomuutta.
- Varaudumme mahdollisia normaaliolojen häiriötilanteita varten ja koulutamme henkilöstöämme toimimaan kriisitilanteissa ja huomioimaan turvallisuuden arkityössä.
- Kunnat toimivat turvallisuuden edistämässä yhteistyössä turvallisuusviranomaisten ja alan yhdistysten kanssa.

3.1 Turvallisuuden kuva tulevaisuudessa eli visio

- Alueemme on turvallisuus on kohentunut.
- Kunnissamme on hyvä turvallisuuskulttuuri niin työntekijöiden kuin kaiken ikäisten asukkaiden keskuudessa.
- Päihteiden käyttö ja niistä johtuvat turvallisuushaitat ovat vähentyneet.
- Alueemme matkailuyritykset ovat omaksuneet turvallisuuden keskeiseksi osaksi toimintaansa.

3.2 Yhteiset tavoitteemme vuoteen 2016

- Turvallisuus-kulttuurin kehittäminen
- Päihteiden käytön vähentäminen
- Kylien turvallisuus (erityisesti yksin asuvat ikäihmiset)
- Syrjäytymisen ehkäisy
- Matkailun ja vapaa-ajanasumisen turvallisuus

4 TOIMENPITEET JA NIIDEN TOTEUTUSTAPA

Turvallisuuteen liittyviä toimenpiteitä ovat: koulutus, valistus, vaikuttaminen, kartoitus, tuki ja erilaisten teemojen esille nostaminen ja kampanjoiden järjestäminen.

Tavoite :Turvallisuus-kulttuurin kehittäminen					
Missä on onnistuttava	Yhteiset toimenpiteet	Vaalan toimenpiteet	Utajärven toimenpiteet	Mittarit	Yhteistyötahot
<p>Turvallisuusosaamisen kehittäminen</p> <p>Turvallisuuskasvatus osana opetusta ja varhaiskasvatusta</p>	<p>Henkilöstön koulutus</p> <p>Turvallisuuskasvatus alueen kouluissa ja varhaiskasvatuksessa</p>	<p>112-päivä (11.2. ja 1.12.) säännölliseksi Turvallisuuskasvatuspäiväksi / varhaiskasvatus, koulut, pelastuslaitos, kaupungit, yhdistykset</p>	<p>Turvallisuuskoulutusta järjestetty</p> <p>112-päivä (11.2. ja 1.12.) säännölliseksi Turvallisuuskasvatuspäiväksi / varhaiskasvatus, koulut, pelastuslaitos, kaupungit, yhdistykset</p>	<p>Vähintään 1/2 päivää/vuosi</p> <p>Vähintään 1 turvallisuuskasvatuspäivä järjestetty / vuosi</p>	<p>Spek, puolivakinainen palokunta, Vanhus- ja vammaisneuvostot, nuorisovaltuusto ja -neuvostot, vanhempainyhdistykset, SPR</p> <p>Hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen työryhmä</p>
<p>Ikäihmisten harjaannuttaminen turvallisuuden huomioimiseen omassa elinympäristössä</p>	<p>Turvallisuuskoulutuksen järjestäminen järjestöille ja ikäihmisille</p> <p>Valmiusharjoitukset</p>			<p>Turvallisuuskoulutus järjestetty järjestöille ja ikäihmisille</p> <p>Valmiusharjoitus pidetty</p>	

Valmiussuunnitelmat ovat ajan tasalla ja niiden mukaisesti osataan toimia				Poistumis-harjoitukset pidetty	
Liikenneturvallisuus	Asenteisiin vaikuttaminen Pyöräilykypärien käytön edistäminen Liikenneturvallisuus-suunnitelman toteuttaminen Vaalassa ja Utajärvellä	Mopoilu- ja moottorikelkkailu-kulttuuriin vaikuttaminen			Liikenneturva
Tavoite: Päihteiden käytön vähentäminen www.thl.fi/pakka					
Missä on onnistuttava	Yhteiset toimenpiteet	Vaalan toimenpiteet	Utajärven toimenpiteet	Mittarit	Yhteistyötahot
Nuoret ja nuoret aikuiset juovat vähemmän ja juomisen aloitusikä nousee Humalajuominen ja siihen liittyvät haitat vähenevät Alueellinen ja seudullinen	Nuorten päihdemittari (Adsume) Audit-testi työterveyshuollossa Audit-testi ikäihmisille tiettyinä ikävuonna Audit-linkki nettisivuille http://www.paihdelinkki.fi/	Kuntouttavan työtoiminnan osana päihdetyö		Päihdemittarit ja -testit käytössä Sotka-net päihdeindikaattorit	Oulunkaari, ennalta ehkäisevä päihdetyöryhmä Nuorisoneuvosto/-valtuusto

alkoholihaittojen ehkäisy tehostuu	testaa/audit				
Päihteettömän elämäntavan tuominen esille vaihtoehtona	Valistus ja informaatio Nollaraja tapahtumien lisääminen				
Alkoholin laittoman myynnin ja välittämisen estäminen	Virallisen ja epävirallisen alkoholin saatavuuden säätely: -alkoholielinkeinon tehostettu valvonta -koulutus -kansalaisten, viranomaisten ja päättäjien aktivointi		"Ookko nää välittäjä"- projektinmallin mukainen toiminta	Toiminta aloitettu	

Tavoite: Kylien turvallisuus (erityisesti yksin asuvat ikäihmiset)

Missä on onnistuttava	Yhteiset toimenpiteet	Vaalan toimenpiteet	Utajärven toimenpiteet	Mittarit	Yhteistyötahot
<p>Kotona asumisen turvallisuus kohenee</p> <p>Kotitapaturmien ennaltaehkäisy</p> <p>-ikäihmiset</p> <p>-työikäiset</p> <p>-lapsiperheet</p>	<p>Kartoitetaan turvallisuusriskit kuntalaisten kodeissa</p> <p>http://www.kotitapaturma.fi/</p> <p>Palovaroittimet koteihin – kampanja</p>	<p>Jaetaan koteihin Tarkastuslistat kotitapaturmien ehkäisemiseksi ja autetaan tarvittaessa kartoittamaan tilanne:</p> <p>*Alle kouluikäiset /neuvola</p> <p>*Koululaiset/koulu</p> <p>* Aikuiset / Työterveyshuolto, työpaikkojen työsuojelutoiminta, taloyhtiöt, kyläyhdistykset, järjestöt</p> <p>* Ikäihmiset / Kotihoito, taloyhtiöt, kyläyhdistykset, järjestöt</p>	<p>Naapuriavun organisointi</p> <p>Jaetaan koteihin Tarkastuslistat kotitapaturmien ehkäisemiseksi ja autetaan tarvittaessa kartoittamaan tilanne:</p> <p>*Alle kouluikäiset/neuvola</p> <p>*Koululaiset/koulu</p> <p>* Aikuiset / Työterveyshuolto, työpaikkojen työsuojelutoiminta, taloyhtiöt, kyläyhdistykset, järjestöt</p> <p>* Ikäihmiset / Kotihoito, taloyhtiöt, kyläyhdistykset, järjestöt</p>	<p>Tarkastuslistat jaettu ja kartoitukset tehty kattavasti</p>	<p>Oulunkaari</p> <p>Lions Clubeille</p> <p>Seurakunta</p> <p>Kyläyhdistykset</p> <p>Seurat</p> <p>MPK</p> <p>Martat</p> <p>Kansalaisopistot</p>
<p>Maatilojen turvallisuus</p> <p>Liikenneturvallisuus kylillä</p>	<p>Turvallisuussuunnitelman tekeminen ja verkoston perustaminen halukkaisiin kyliin</p> <p>Puhelinnumerot ja yhteystiedot saatavilla</p>	<p>* Ikäihmiset / Kotihoito, taloyhtiöt, kyläyhdistykset, järjestöt</p>	<p>* Ikäihmiset / Kotihoito, taloyhtiöt, kyläyhdistykset, järjestöt</p>		
<p>Kaatumistapaturmien ehkäisy</p>	<p>Ikääntyneille kaatumisriskin kartoitus ja poistaminen, tasapaino- ja voimaharjoitukset, lonkkasuojat, D-vitamiini ja</p>	<p>Vanhustenviikon teemaksi koti- ja</p>			

	<p>kalsium naisille</p> <p>www.thl.fi/ikina</p> <p>Kansalaisten omaehtoinen liukastumistapaturmien ehkäisy nostetaan esille kansalaisille suunnatun tiedotuksen ja viestinnän avulla: esim. liukuesteiden ja nastakenkien tai kävelysauvojen käyttö, sääolosuhteiden huomioiminen, kulkuväylien valinta.</p> <p>Tunnistetaan paikat ja ajat, jotka ovat erityisen vaarallisia liukastumisten kannalta → näiden jalankulkuteiden ja kevyen liikenteen väylien kunnossapidon tason parantaminen</p>	<p>kaatumistapaturmien ehkäisy</p>	<p>Autetaan kuntalaisia havaittujen puutteiden korjaamisessa</p> <p>Turvallisuusvälineiden mm. palovaroittimien hankinta ja asentaminen</p> <p>Senioreiden ensiapukursseja</p> <p>Hiekotusmurskeen saatavuuden parantaminen</p>		
Tavoite: Syrjäytymisen ehkäisy					
Missä on onnistuttava	Yhteiset toimenpiteet	Vaalan toimenpiteet	Utajärven toimenpiteet	Mittarit	Yhteistyötahot

Varhainen puuttuminen nuorten ongelmiin Etsivä nuorisotyö	Etsivän nuorisotyön toimintamallin kehittäminen		Sosiaalisten taitojen kehittäminen, esim. tunnekasvatus, Askeleittain, Lions Quest / varhaiskasvatus, koulu Asennekasvatus, vanhempiin vaikuttaminen, yhdistykset	Pudokkaiden määrä 0 Nuorisotyöttömien määrä vähenee Etsivä nuorisotyö on käytössä ja sille on saatu rahoitus Tunnekasvatus ohjelmat käytössä	Koulu ja vanhempainyhdistykset Oulunkaari Yhdistykset Yritykset Kainuun maakunta-kuntayhtymä
Pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen Kuntouttava työtoiminta	Pysyvän toimintamallin luominen pitkäaikaistyöttömyyden hoitoon	VPK-toiminta Kuntouttavan työtoiminnan mallin juurruttaminen		Maksetun työmarkkinatuen määrä vähenee Kuntouttava työtoiminta vakiintunut ja monipuolistunut	
Tavoite: Matkailun ja vapaa-ajan asumisen turvallisuus					
Missä on onnistuttava	Yhteiset toimenpiteet	Vaalan toimenpiteet	Utajärven toimenpiteet	Mittarit	Yhteistyötahot
Alueen matkailuyritykset	Turvallisuuspassikoulutus-			Koulutus	Mökkitoimikunta

<p>ymmärtävät turvallisuuden tärkeyden</p> <p>Matkailutuotteet ovat turvallisia</p> <p>Vapaa-ajantoiminta alueella suunnitellaan ja toteutetaan turvallisuusnäkökohdat huomioiden</p> <p>Vapaa-ajanasunnoissa on huomioitu turvallisuusnäkökohdat</p>	<p>sen järjestäminen</p> <p>Mökkiläisille tiedotetaan karttakoordinaattipalvelusta www.112.fi</p>			<p>järjestetty</p> <p>Tiedotettu esim. kunnan nettisivuilla, kesäkirjeissä, mökkitoimikunnalle</p>	<p>Kansalaisopistot</p> <p>Koulutuksen järjestäjät</p> <p>Yritykset</p> <p>Matkailu-hankkeet</p>
---	---	--	--	--	--

5 TURVALLISUUSTYÖN OHJAUS, SEURANTA JA ARVIOINTI

Turvallisuustyöryhmä Utajärvellä ja hyvinvoinnin- ja terveydenedistämisen työryhmä Vaalassa suorittavat vuosittain arviointia koko turvallisuussuunnitelman vaikuttavuuden osalta. Toimenpidekohtaisten seurantamittareiden lisäksi seuranta toteutetaan kansallisen turvallisuustutkimuksen (poliisi on tehnyt kyseisen kyselyn kolmen vuoden välein -06, -09, -12 -15) avulla. Työryhmät raportoivat seurannasta kunnanhallituksille ja seurannan tuloksista tiedotetaan vuosittain kuntalaisille. Arviointiraportti sisältää myös kehitysehdotukset seuraavalle vuodelle.